

Sygn. akt I CSK 550/11

POSTANOWIENIE

Dnia 14 czerwca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSA Andrzej Niedużak

w sprawie z powództwa L. Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa

z siedzibą w Z.

przeciwko Polskiej Izbie Inżynierów Budownictwa z siedzibą w W.

o uznanie uchwały za nieważną,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 14 czerwca 2012 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od postanowienia Sądu Apelacyjnego

z dnia 5 maja 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną i wniosek pozwanej o zwrot kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powódka domagała się uznania, że podjęta przez Krajową Radę Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa w W. w dniu 15 lutego 2006 r. uchwała nr 12/R/06 jest nieważna i zasądzenia kosztów procesu.

Pozwana wniosła o odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 i 3 k.p.c. i zasądzenie kosztów procesu. Zarzuciła, że powódka jako nieistniejąca osoba prawna po raz kolejny wystąpiła z tym samym roszczeniem przeciwko temu samemu podmiotowi.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 8 listopada 2010 r. odrzucił pozew i oddalił wiosek pozwanej o zwrot kosztów procesu.

Sąd ustalali, że w dniu 15 lutego 2006 r. Krajowa Rada Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa w W. podjęła uchwałę nr 12/R/06 w sprawie trybu wprowadzenia zmian organizacyjnych w zakresie działania okręgowych izb na terenie województwa I. Wymieniona uchwała stanowi, że z dniem 25 lutego 2006 r. ulegają likwidacji, na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42 ze zm.; dalej: „ustawa”) dwie okręgowe izby, tj. L. Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa z siedzibą w G. i L. Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa z siedzibą w Z. Następcą prawnym zlikwidowanych Izb Okręgowych jest L. Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa z siedzibą w G.

Roszczenie, które powódka sformułowała tak samo, jak w niniejszej sprawie, oraz kwestia zdolności sądowej powódki były już przedmiotem rozstrzygnięcia zarówno Sądu Najwyższego, jak i Sądu Okręgowego. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 20 stycznia 2009 r., II CSK 422/08 – po rozpoznaniu skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 14 lutego 2008 w sprawie z powództwa Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa z siedzibą w Z. przeciwko Okręgowej Izbie Inżynierów Budownictwa z siedzibą w G. i Polskiej Izbie Inżynierów Budownictwa w W. – uchylił wyroki Sądów obu instancji i odrzucił pozew. Sąd Najwyższy uznał, że postępowanie przed Sądami obu instancji było dotknięte nieważnością z powodu istniejącego w chwili wniesienia powództwa nieusuwalnego, pierwotnego braku zdolności sądowej powódki. Również Sąd

Okręgowy postanowieniem z dnia 16 czerwca 2009 r., wydanym w sprawie 121/09, odrzucił pozew L. Izby Inżynierów Budownictwa w Z. z powodu braku zdolności sądowej powódki.

Opierając się na powyższych ustaleniach, Sąd Okręgowy uznał, że pozew podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., albowiem powódka straciła zdolność sądową w wyniku podjęcia przez Krajową Radę Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa w W. w dniu 15 lutego 2006 r. uchwały nr 12/R/06 o likwidacji wymienionych w niej Izb Okręgowych.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie powódki. Oceniając kwestię zdolności sądowej powódki, Sąd odwoławczy podzielił wyrażone przez Sąd Najwyższy stanowisko, że powódka utraciła byt prawny na skutek podjęcia w dniu 15 lutego 2006 r. uchwały nr 12/R/06.

W skardze kasacyjnej, opartej na drugiej podstawie, pełnomocnik powódki zarzucił naruszenie art. 199 § 1 pkt 2 w związku z art. 366 k.p.c. oraz art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. Powołując się na tę podstawę, wniósł o uchylenie orzeczeń Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. stanowi, że sąd odrzuca pozew, jeżeli m.in. o to samo roszczenie między tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona. W takiej sytuacji zachodzi bowiem powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), a ponowne orzekanie o tym samym między tymi samymi stronami stanowi uchybienie prowadzące do nieważności postępowania (art. 379 pkt 3 k.p.c.).

Zgodnie z art. 366 k.p.c. wyrok korzysta z powagi rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. W literaturze i w orzecznictwie (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2007 r., I CSK 479/06 i z dnia 30 listopada 2007 r., IV CSK 267/07, niepubl.) przyjmuje się, co trafnie podniosła skarżąca, że przytoczony przepis zakłada przedmiotową oraz podmiotową tożsamość dwóch orzeczeń i dopiero kumulacja tych elementów uzasadnia stwierdzenie powagi rzeczy osądzonej. Rację ma też skarżąca, że z powagi rzeczy osądzonej korzysta sentencja wyroku. Motywy rozstrzygnięcia

istotne są natomiast dla określenia granic powagi rzeczy osądzonej, co ma znaczenie zwłaszcza wtedy, gdy powództwo zostało oddalone w całości albo części (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2004 r., V CK 528/03 i z dnia 13 października 2005 r., I CK 217/05, niepubl.). Nie budzi też wątpliwości zarówno w doktrynie, jak i judykaturze stanowisko, że z powagi rzeczy osądzonej korzystają jedynie prawomocne orzeczenia merytoryczne (wyroki i postanowienia co do istoty sprawy). Z powagi rzeczy osądzonej nie korzystają natomiast postanowienia kończące postępowanie w sprawie, które nie rozstrzygają istoty sprawy, np. postanowienie o odrzuceniu pozwu (art. 199 k.p.c.) czy postanowienie o umorzeniu postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 1967 r., II CZ 68/67 i z dnia 22 grudnia 2000 r., II CK 1400/00, niepubl.).

Mając na względzie powyższe, nie można odmówić racji skarżącej, że postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2009 r., II CSK 422/08 i Sądu Okręgowego z dnia 16 czerwca 2009 r., 121/09, którymi odrzucono pozwy L. Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa w Z. z powodu braku zdolności sądowej powódki, nie korzystają z powagi rzeczy osądzonej. Nie oznacza to jednak, że nawiązujący do tego trafnego stwierdzenia podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut wydania zaskarżonego postanowienia z naruszeniem art. 199 § 1 pkt 2 w związku z art. 366 k.p.c. jest uzasadniony. Uszło bowiem uwagi skarżącej, co jednoznacznie wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, że przesłanki odrzucenia pozwu nie stanowiła przewidziana w art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. powaga rzeczy osądzonej, a wskazana wyraźnie przesłanka w postaci braku zdolności sądowej powódki (art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.). W tej sytuacji zarzut wydania zaskarżonego postanowienia z naruszeniem art. 199 § 1 pkt 2 w związku z art. 366 k.p.c. należało uznać za oczywiście nieuzasadniony.

Zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. sprowadza się w istocie do zakwestionowania stanowiska Sądu, że powódka nie ma zdolności sądowej. Zdaniem skarżącej jego podstawy nie może stanowić, jak przyjął Sąd, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2009 r., II CSK 422/08, gdyż nie jest ono orzeczeniem co do istoty sprawy i nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej.

Treść uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie pozwala podzielić przekonania skarżącej, że Sąd ze względu na korzystające z powagi rzeczy osądzonej przytoczone postanowienie Sąd Najwyższego uznał, iż powódka nie ma zdolności sądowej w sprawie. Podniesiona w skardze kasacyjnej kwestia powagi rzeczy osądzonej – wbrew twierdzeniom skarżącej – w ogóle nie była przedmiotem rozważań Sądu w sprawie. Sąd odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia stwierdził natomiast wprost, że podziela zapatrywania wyrażone w przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 stycznia 2009 r., II CSK 422/08. Nie oznacza to jednak – jak przyjmuje skarżąca – że uznał, iż wspomniane postanowienie Sądu Najwyższego korzysta z powagi rzeczy osądzonej i z tego powodu stwierdził, że powódka nie ma zdolności sądowej. Z przytoczonego stwierdzenia wynika natomiast, że Sąd odwoławczy, mając na względzie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2009 r., II CSK 422/08 również uznał – tak samo, jak Sąd Najwyższy – iż uchwała Krajowej Rady Izby Inżynierów Budownictwa w W. z dnia 15 lutego 2006 r., nr 12/R/06, została podjęta w granicach ustawowych kompetencji Krajowej Rady i zgodnie z przepisami prawa. W konsekwencji, L. Izba Inżynierów Budownictwa w Z. utraciła byt prawny, a jej następcą prawnym jest L. Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa w G. W sprawie zachodziła więc przeszkoda procesowa w postaci nieusuwalnego, pierwotnego braku zdolności sądowej powódki. Wniesiona przez powódkę skarga kasacyjna nie zawiera podważających to stanowisko argumentów jurystycznych. Zarzut wydania zaskarżonego wyroku z naruszeniem art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. w sposób wskazany przez skarżącą należało zatem uznać również za nieuzasadniony.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną (art. 398¹⁴ k.p.c.). Oddaleniu podlegał także w okolicznościach sprawy (konsekwencje utraty zdolności sądowej przez powódkę) wniosek pozwanej o zwrot kosztów postępowania kasacyjnego.